

KURJER WILEŃSKI

Rok V.

NIEZALEŻNY ORGAN DEMOKRATYCZNY.

Nr. 199 (1246)

JUTRO pierwszy dzień wyścigów konnych w Pośpieszce z totalizatorem

Początek o godz. 2-ej m. 30.

2801

Dziś WIELKI KONCERT SYMFONICZNY

POD DYREKCJĄ PROF. A. WYLEŻYŃSKIEGO

Wejście na Koncert bez żadnej dodatkowej opłaty.

2800

Szkolne KSIĄŻKI

dla wszystkich szkół.

Gebethner i Wolff i S-ka

Księgarnia—Wilno, ul. Mickiewicza 7.

KSIEGARNIA

Gebethnera i Wolffa i S-ki

w Wilnie, ul. Mickiewicza 7.

KSIĄŻKI. NUTY. PISMA.

SZKOLNE KSIĄŻKI

nowe i używane

Materiały piśmienne

POLECA

Księgarnia K. Rutkiego
Wilno, Wilńska 38.
Telef. 941. 2718 3Zamówienia za-
miejscowe wysła-
ją odwrotnie za zalicz. poczt.
Kupuje książki używane.

Wielkie dzieło.

Z okazji rozpoczęcia roku w szkołach.

Poniżej zamieszczamy pierwszy artykuł, omawiający dorobek szkolnictwa na Ziemiach Północno-Wschodnich. Następny artykuł, wyczerpujący całościowo poruszonego tematu, pojawi się w jednym z najbliższych numerów naszego pisma. Red.

Jeżeli liczyć jako pierwszy własny rok nauki, zasnuły oparem krwi i dymem zgorzeli wojennej rok 1918, było ich w odnowionem Państwie naszym dziesięć.

Nic to, że pierwsze upływały wśród niedostatku, który by odnalować, trzeba użyć kolorów nędzy, plag i wszelakich klęsk wojennych; że brakło najskromniejszych pomieszczeń na szkoły, ławek dla dzieci, pieniędzy na książki, izb mieszkalnych dla nauczycieli.

Rzucana ręką nietylko wprawna, ale powodowana najlepszą wolą, szła ślepa. Padało ziaro oświaty, nieskrępowanej żadnym przymusem, w otwarte łono, głodne za długie lata i dziesięciolecia.

Szedł siew z roku na rok: gdy państwo utrzymywało swój byt tymem go z zewnątrz otaczając, gdy z ziem okrajnych dopiero co znikła szynel obcego żołnierza, wśród wstrząsów skromnej szalupy, rzucanej wzburzonemi falami zdarzeń, nawrotów wojennych i ciężkich prób gospodarczych. Takiej pracy upłynął lat dziesięć.

Odtworzyć jej koleje w porządku lat poszczególnych tu, na Ziemiach Północno-Wschodnich, ściślej zaś mówiąc w Wileńszczyźnie, nie jest rzeczą łatwą. Niedawne czasy działalności Sekcji Oświecenia Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich i okres Departamentu Oświaty b. Litwy Środkowej są już okryte zasłoną historii. Dopiero od chwili organizacji Kuratorium Szkolnego można z roku na rok śledzić pracę w dziedzinie organizacji szkolnictwa i szerzenia oświaty.

Szkolnictwo powszechne.

Z zestawień cyfrowych wynika, na ogół zresztą także w innych gałęziach dające się stwierdzić zjawisko, że od r. 1922 wzrost liczby szkół powszechnych w województwie wileńskim był tylko nieznaczny. Gdy w wspomnianym roku liczone ich 1853, było z końcem ubiegłego roku 1405, przybyło więc w ciągu pięciu lat 52 szkół.

Jest w tem jednakże zbudzenie, zmieniające zupełnie wymowę cyfr. W początkowych latach nastąpił bujny rozrost szkolnictwa powszechnego, był to jednakże wzrost ilościowy. Organizacyjnie przedstawiały się stosunki brakliwie.

Nie wszystkie szkoły znane statystyce w roku 1922 były pozycjami czynnymi, nie wszystkie zaś czynne stały na poziomie wymogów.

Dopiero więc następne lata przyniosły utrwalenie twórczych sił, względnie nawet papierowych, przedewszystkiem zaś pogłębienie. Wśród 1242 szkół publicznych Wileńszczyzny było w roku 1927 już 173 wyżej zorganizowanych t. j. trzy- i więcej klasowych, a 304 szkół dwuklasowych.

Nierównie wymowniejsze jest porównanie cyfr obecnych z przedwojennymi. Na obszarze, na którym istniało w ostatnim roku szkolnym 1405 szkół było w 1913 roku 765. Przyrost w stosunku do czasów panowania rosyjskiego wynosi zatem 84,1%.

Jeszcze wyraziściej przedstawia się liczba uczniów. Gdy w roku 1913 uczęszczało do szkół powszechnych 50 549 dzieci, w roku 1927 było ich 117 005, w tem z górą sto sześć tysięcy w samych tylko szkołach publicznych. Przyrost tu osiągnięty wynosi 131,5%.

Że zaś wedle przeprowadzonego spisu dzieci było ich w województwie w tym samym roku w wieku szkoły powszechnej 126 429, wynika iż w całym województwie wileńskim niespełna dziesięć tysięcy dzieci nie zaznało jeszcze dobrodziejstwa oświaty. Gdybyśmy zaś liczbę tę nawet podwoili, stosunek nieobjętych szkołą do dzieci w wieku szkolnym nie byłby większy niż 20%.

Po dziesięciu latach pracy można przystąpić do Wileńszczyzny do realizacji przymusu szkolnego, jako postulatu praktycznego i to stanowi sukces tak doniosły, że należy go zapisać na pierwszej kartce księgi spraw Wileńszczyzny.

Po zerwaniu tamy rosyjskiej popłynęła głębokim nurtem potrzeba polskiej oświaty. Przed piętnastu laty uczyło się w rosyjskim języku pięćdziesiąt tysięcy dzieci Wileńszczyzny, onegdaj zaś pobierało naukę w języku polskim na obszarze województwa wileńskiego i nowogródzkiego 184 310 dzieci w 2164 szkołach. Równocześnie uczęszczało 23 689 dzieci do szkół z językiem nauczania innym aniżeli polski.

Kruchości kultury rosyjskiej i jej obiektywnych potrzeb dowodzi najdosadniej fakt, że w roku szkolnym 1927/8 były w całej Wileńszczyźnie i Nowogródzkiem tylko dwie szkoły powszechne z rosyjskim językiem nauczania (w tem jedna z językiem polskim i rosyjskim) o 159 dzieciach.

Można zastanowić się, i nawet głęboko, nad cyframi, które dotyczą szkolnictwa mniejszościowego. Można zapytać czy ilość tych szkół, których razem było w ubiegłym roku na ziemiach północno-wschodnich 299, w czem 190 utrzymywanych prywatnym wysiłkiem, odpowiada aspiracjom i tęsknocie narodowych mniejszości, zamieszkujących kraj w barwnym zespole, można nawet zgóry dać na to odpowiedź przeczącą.

Lecz niepodobna naruszyć tego, że polskie szkolnictwo powszechne smontowane zostało w ramach i skali zgodnej z narodowo-politycznym obrazem kraju i wymaga dalszej intensywniej rozbudowy.

Jak bańka mydlana przysło kłamstwo o rusyfikacji ziem litewsko-białoruskich, nad którą mozoliło się w przedostatnim roku przedwojennym 1768 nauczycieli w samej tylko Wileńszczyźnie. Ich następcom przypadła praca wydobywania z ciemnoty

8-kl. Humanistyczne Koedukacyjne Gimnazjum E. Dziecielskiej

z prawami szkół państwowych.

Ul. Ad. Mickiewicza 22.

Przyjmuje zgłoszenia do egzaminów wstępnych do kl. I-VII.

Kancelaria czynna codziennie od godz. 11—2.

2731-0

Przy gimnazjum 3-klasowa szkoła powszechna.

Egzaminy wstępne odbędą się od 2-go do 5-go września.

Instytut Nauk Handlowo-Gospodarczych w Wilnie.

Wydziały: 1) Ogólno-Handlowy, 2) Rolniczo-Handlowy

3-letni kurs nauki.

Wstęp dla osób pięcioletnia po 6 klasach gimnazjum lub ukończeniu szkoły handlowej.

Sekretariat czynny od g. 8—14 i od 16—18. WILNO, ul. MICKIEWICZA 18. 2759 3

Echa z Genewy.

Woldemaras u Schuberta.

GENEWA, 31. VIII. (ATE.) Premier Woldemaras i poseł litewski w Berlinie Siedauskas przyjęci byli dn. 30 go bm. wieczorem przez podsekretarza stanu von Schuberta.

Litwini nie spodziewają się rokowań z Polską.

BERLIN, 31. VIII. (Pat.) „Kreuzzeitung“ donosi z Genewy, iż koła litewskie nie spodziewają się żadnych narad w sprawie polsko-litewskiej przed przyszłym tygodniem. Dziennik twierdzi dalej, na zasadzie informacji kół litewskich, że o bezpośrednich rozmowach polsko-litewskich nie może być mowy.

Stanowisko Łotwy w konflikcie polsko-litew.

RYGA, 31. VIII. (Pat.) Minister Spraw Zagranicznych Balodis w dniu dzisiejszym udał się do Genewy na sesję Ligi Narodów. W czasie nieobecności zastępować go będzie minister Oświaty Tentel. Przed wyjazdem minister Balodis udzielił wywiadu przedstawicielom prasy, w którym zaznaczył, że nie jest wiadomym czy sprawa konfliktu polsko-litewskiego będzie poruszona w Lidze Narodów. W każdym bądź razie Łotwa zachowa w sporze stanowisko neutralne i dążyć będzie do załatwienia konfliktu, którego zakończenie jest dla Łotwy ważne ze względów tranzytowych. W sprawie paktu Kelloga minister oświadczył, że rząd łotewski przesłał rządowi estońskiemu swój projekt odpowiedzi na zaroszenie przyłączenia się do paktu w celu ugodnienia odpowiedzi obu rządów.

Liga Narodów a doktryna Monrogo.

GENEWA, 31. VIII. (Pat.) Rada Ligi Narodów kontynuowała na tajnym posiedzeniu popołudniowym dyskusję nad prośbą rządu republiki Costa Rica o sprzecyzowanie stanowiska Ligi Narodów wobec doktryny Monrogo.

Woldemaras na śniadaniu u posła sowieckiego

KOWNO, 31. VIII. (Ate.) Oficjalna litewska agencja telegraficzna „Elita“ donosi, iż w przeddzień wyjazdu premiera Woldemarasa do Genewy odbyło się na jego cześć śniadanie w poselstwie sowieckim, wydane przez posła sowieckiego w Kowno, Arosjewa. W śniadaniu wziął udział poseł litewski w Moskwie, Antrusaitis. Śniadanie to wywołało wiele komentarzy w tutejszych kołach politycznych.

ludności, chowanej świadomości i celowo w analfabetyzmie.

Restauracja Polski oznacza renesans w dziedzinie oświaty szkolnej. Pracuje około tego falanga nauczycielstwa, która mimo i wbrew kryzysom i gospodarczym klęskom liczyło w województwie wileńskim z końcem ubiegłego roku 2627 (wzrost w stosunku do stanu w r. 1913 o 48,6%), w całym zaś Okręgu Szkolnym 4618 nauczycieli. Dodajmy, że 85,1% posiadało

kwalifikacje zawodowe, a 12 zakładów kształcenia nauczycieli wychowywało nowe, młode siły, a otrzymamy pociąg, lecz wcale nie nakreślony obraz stosunków w najważniejszej gałęzi oświatowej, w dziedzinie szkolnictwa ludu.

Dr. Adolf Hirschberg.

Dane statystyczne, przytoczone w artykule niniejszym, zaczerpnięto z tablic Kuratorium O.S. Wileńskiego na Wystawie Regionalnej.

Podręczniki Szkolne

Księgarnia

W. Makowskiego

ul. Ś-to Jańska Nr. 11.

(Firma egzystuje od 1893).

4-ro oddz. Polska Szkoła Początkowa

Haliny Siewiczowej

Racjonalne przygotowanie do szkół średnich. Zapisy dzieci codziennie od 3 do 6 popoł. w kancelarii szkoły ul. Uniwersytecka 1. 2630-0

KOLEKTURA LOT. PAŃSTW.

W. Makowskiego i Sp.

ul. Ś-to Jańska Nr. 11.

przypomina, że ciągnięcie V kl. rozpoczyna się 6 Września. Ostatni termin wykupu 4 września. 2798

Dzień polityczny.

Prezes Rady Ministrów prof. Bartel otrzymał z Częstochowy następującą depeszę:

„Siedmiotysięczna pielgrzymka djecejalna organizacji religijnych z djecejalnej płockiej z okazji 10-lecia zmartwychwstania Polski oddaje hołd Matce Chrystusowej na Jasnej Górze, modli się do Boga na intencję Ojczyzny i jej rządu, obraduje nad rozwojem katolickim Polski i przesyła Waszej Eksceklencji wyrazy czci oraz najlepsze życzenia w pracy nad wszechstronnym rozwojem katolickiej Polski“.

Na Targi Wschodnie do Lwowa wyjeżdża 10 września grupa dziennikarzy wiedeńskich. Wycieczkę dziennikarzy poprowadzi kierownik wydziału prasowego przy poselstwie polskiem w Wiedniu Edmund Parnes.

Wczoraj o godzinie 8 min. 45 rano podzielnym pośpiesznym z Warszawy przejeżdżał przez Lwów minister komunikacji inż. Alfons Kuhn udając się na inspekcję Dyrekcji Kolejowej Stanisławowskiej. Ze Stanisławowa przybył do Lwowa w niedzielę 2-go września rano do Lwowa gdzie weźmie udział w uroczystym otwarciu Targów Wschodnich.

Kronika telegraficzna.

— W czasie gwałtownego huraganu w miejscowości Monza, we Włoszech zginęło 9 osób, a 40 było rannych. Setki osób doznały obrażeń. Straty znaczne. Huragan powrywał wiele drzew z korzeniami i zniszczył połączenia telefoniczne.

— Pogrzeb marszałka Favoli'a przy licznych udziałach wszystkich najwybitniejszych osobistości odbył się w dniu wczorajszym w Paryżu.

— Sir Austin Chamberlain odjechał wczoraj do Liverpoolu skąd uda się w dłuższą podróż morską w celu peratowania zdrowia.

— Zbieg polityczny Cezary Rossi dostał się potajemnie na terytorium włoskie do Campion na granicy szwajcarskiej. Został on aresztowany wraz z towarzyszącą mu niejaką Małgorzatą Duran.

— IV kongres Europejskich Mniejszości Narodowych zakończył wczoraj w Genewie swe prace.

— W fabryce dynamitu w Hentleur nastąpił wybuch skutkiem którego 8 osób zostało zabitych, a około 20 odniosło rany. W liczbie tych ostatnich znajdują się 4 osoby ciężko rane.

— Specjalna komisja Zgromadzenia Narodowego w Albanii zajmująca się sprawą reformy konstytucji przedstawi jutro Zgromadzeniu sprawozdanie dotyczące proklamowania Achmeda Zogu królem Albanii.

